



สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทนี้จะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย
สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารการศึกษาใน
สังคมอุตสาหกรรมใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษาในระดับนโยบาย จำนวน 8 คน ผู้บริหารการศึกษาในระดับปฏิบัติ จำนวน 7 คน นักวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 7 คน และบุคคลในกลุ่มอาชีพอื่น ๆ จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง และแนวทางการวิเคราะห์เอกสาร
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารด้วยตนเอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานราชการ มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารการศึกษาระดับนโยบายและอาชีพอื่น และถ้าไม่ได้อยู่ในหน่วยงานราชการ ก็ได้เข้าร่วมใน

กิจกรรมทางการศึกษาเสมอ เช่น เป็นวิทยากร และมีระยะเวลาดำรงตำแหน่งในช่วง 1 - 5 ปี มีวุฒิทางการศึกษาสูงสุด ระดับปริญญาเอก

2. ความคาดหวังเกี่ยวกับสังคมไทยในทศวรรษหน้า พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ คาดว่า สังคมไทยในทศวรรษหน้า จะเปลี่ยนเป็นสังคมอุตสาหกรรมการเกษตร และมีบางส่วนซึ่งเป็นส่วนน้อยคาดว่า จะเป็นสังคมอุตสาหกรรม กำลังเปลี่ยนเป็นสังคมอุตสาหกรรม เป็นอุตสาหกรรมเพียงบางส่วน บางจุด บางกลุ่ม และเป็นสังคมสมัยใหม่

3. บทบาทของผู้บริหารการศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ระบุความคาดหวังไว้ในลักษณะของบทบาทโดยส่วนรวม และบทบาทเฉพาะด้าน 3 ด้าน ได้แก่ 1) บทบาทในฐานะผู้นำ 2) บทบาทในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) บทบาทในฐานะผู้บริหารการศึกษา

4. บทบาทโดยส่วนรวมของผู้บริหารการศึกษา ผู้ให้สัมภาษณ์คาดหวังว่า ควรเปลี่ยนแปลงบทบาทจากเดิม ในด้าน

4.1 บทบาทในการพัฒนาคน ผู้บริหารการศึกษาควรมีบทบาทในการปรับให้คนสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสังคมได้เต็มตามศักยภาพที่มี และพัฒนาคนทั้งทางด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม ควบคู่ไปกับความรู้ โดยผู้บริหารควรมีบทบาทที่จะทำให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมช่วยในการคิดและทำให้สถาบันไปสู่เป้าหมายได้

4.2 บทบาทในการพัฒนางาน ผู้บริหารการศึกษาควรมีบทบาทในการบริหารสังคมและสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องสัมพันธ์กับการจัดการศึกษา นอกจากนั้น ควรได้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทระดับนโยบายให้มีการกระจายอำนาจมากขึ้น ผู้บริหารการศึกษาควรมีบทบาทในการปรับการทำงานในหน่วยงานให้เป็นระบบมากขึ้น และควรมีบทบาทในการพัฒนาปรับปรุง แก้ไขงานให้ดีขึ้น

4.3 บทบาทในการพัฒนาตน ผู้บริหารการศึกษาควรบริหารงานโดยยึดหลักคุณธรรมและเป็นผู้บริโภคร่วมที่ชาญฉลาด เป็นนักวางแผนที่ดี

มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีการตัดสินใจมากขึ้น

5. บทบาทเฉพาะด้าน ผู้บริหารการศึกษาควรมีบทบาทใน 3 ฐานะ คือ 1) บทบาทในฐานะผู้นำ 2) บทบาทในการบริหารสถานศึกษา 3) บทบาทในการบริหารการศึกษา ซึ่งแต่ละฐานะ มีรายละเอียดดังนี้

5.1 บทบาทในการเป็นผู้นำ ผู้บริหารการศึกษา ควรแสดงบทบาทการเป็นผู้นำในการชี้นำสังคม โดยแสดงบทบาทในการแสวงหาโอกาส และเผชิญโอกาสซึ่งเป็นบทบาทในเชิงรุก นอกจากนี้ ในการเป็นผู้นำ ผู้บริหารการศึกษาควรมีบทบาทในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การชี้ทิศทางการเรียนการสอนที่ถูกต้องให้ครู การชี้ทิศทางให้เด็กแสวงหาทางออกในสังคมอย่างถูกต้อง การเป็นผู้นำความคิดทางการศึกษา การนำการทำงานเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร และการเป็นผู้นำทางด้านค่านิยม วัฒนธรรม คุณธรรม จริยธรรม และ ความรับผิดชอบต่อสังคม

5.2 บทบาทในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาควรมีบทบาท 5 ด้าน คือ

5.2.1 บทบาทในการบริหารหลักสูตร ผู้ให้สัมภาษณ์ คาดหวังว่าผู้บริหารการศึกษาควรมีบทบาทในการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงของสังคม การจัดหลักสูตรให้ผู้จบการศึกษา มีความรู้พื้นฐาน ทักษะ และความสามารถในการประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับสังคมอุตสาหกรรมใหม่ การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่เปลี่ยนไป โดยเน้นภาคปฏิบัติของผู้เรียน บทบาทในการดูแลให้บุคลากรภายใต้การดูแล ใช้หลักสูตรเป็น และการจัดหลักสูตรให้เน้นความเป็นมนุษย์

5.2.2 บทบาทในการบริหารบุคคล ผู้ให้สัมภาษณ์ คาดหวังว่า ผู้บริหารการศึกษาควรมีบทบาทในการบริหารบุคคล 2 ด้าน คือ

5.2.2.1 บทบาทในการธำรงรักษาบุคลากรไว้ โดยผู้บริหารการศึกษาควรมีบทบาทในการสร้างแรงจูงใจและการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานได้คล่องขึ้นในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

5.2.2.2 บทบาทในการพัฒนาบุคลากร

ผู้บริหารการศึกษาควรมีบทบาทในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ การพัฒนาครูให้มีคุณภาพทั้งทางด้านการเรียนการสอนและงานอื่นที่รับผิดชอบ การพัฒนาบุคลากรให้อนุรักษ์สิ่งที่ดีงามของสังคม การสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากรในสถานศึกษา การสร้างความรู้ ความเข้าใจในผลที่จะเกิดขึ้นจากการทำงาน พัฒนาบุคลากรทั้งการเป็นผู้นำและผู้ตามสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และบทบาทในการกระตุ้นให้เพื่อนร่วมงานแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ เพื่อนำมาปรับปรุงงานในสถานศึกษาให้ดีขึ้น

5.2.3 บทบาทในการบริหารการเงินหรือทรัพยากรอื่น ซึ่ง
จะแบ่งผู้บริหารในเรื่องของการบริหารการเงินหรือทรัพยากรอื่น ออกเป็น 2
ระดับ คือ

5.2.3.1 บทบาทของผู้บริหารระดับนโยบาย
ผู้บริหารระดับนโยบาย ควรมีบทบาทในการทบทวนนโยบายของรัฐในเรื่องของงบประมาณ การลดทอนระเบียบต่าง ๆ เพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน และการประสานการใช้ทรัพยากรระหว่างหน่วยราชการ

5.2.3.2 บทบาทของผู้บริหารระดับปฏิบัติ
ผู้บริหารการศึกษาในระดับปฏิบัติควรมีบทบาทในการประสานการใช้ทรัพยากรภายในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความคล่องตัว ประหยัด และเกิดประโยชน์กับเด็ก การสร้างโครงการที่ดีเพื่อใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า และการใช้ทรัพยากรโดยยึดหลักการรักษาความเป็นธรรมในสังคม

5.2.4 บทบาทในการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน
ผู้บริหารการศึกษาควรมีบทบาทใน 3 ลักษณะ คือ ในการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชนคือ

5.2.4.1 บทบาทส่วนตัว เป็นบทบาทที่ผู้บริหารการศึกษาควรจะเป็นผู้เสริมหรือเป็นหลักให้สถาบันในการทำให้สถาบันเป็นที่น่าสนใจเชื่อถือและศรัทธาของสังคม

5.2.4.2 บทบาทในฐานะผู้รับ ผู้บริหารการศึกษาควรมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์กับท้องถิ่นโดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้นำชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น

เพื่อพัฒนาองค์กร และการศึกษารัพยากรท้องถิ่นเพื่อจะมาใช้ประโยชน์ใน การบริหารองค์กร

5.2.4.3 บทบาทในฐานะผู้ให้ ผู้บริหาร การศึกษาควรมีบทบาทในการจัดบริการการศึกษาและกิจกรรมให้แก่คนภายนอก การสร้างความคิดเห็นที่ถูกต้องแก่ชุมชนเกี่ยวกับความอยู่รอดในสังคม การพัฒนา หรือสนับสนุนศักยภาพของคนในชุมชน การให้บริการเกี่ยวกับการใช้สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และการศึกษาและรับรู้ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น เพื่อนำมาปรับการบริหารการศึกษาให้สัมพันธ์กับความต้องการนั้น

5.2.5 บทบาทในการวางแผนและควบคุมงานให้มีคุณภาพ ผู้บริหารการศึกษาควรมีบทบาทใน 2 ลักษณะ คือ

5.2.5.1 บทบาทส่วนตัว ผู้บริหารการศึกษา ควรมีบทบาทในการปรับปรุงตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการวางแผนและ ควบคุมงาน

5.2.5.2 บทบาทต่อองค์กร ผู้บริหาร การศึกษาควรมีบทบาทในการกำหนดคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษาโดยให้คน ในสังคมอุตสาหกรรมมาร่วมกำหนดด้วย การหาข้อมูลย้อนกลับที่ได้มาจาก ผู้รับผลผลิตในสังคมอุตสาหกรรมใหม่เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงโครงการ และกิจกรรมใหม่ การควบคุมคุณภาพของผลผลิต การเชิญผู้ทำกิจกรรมทาง อุตสาหกรรมมาเป็นผู้นิเทศแนะนำอาชีพ และการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม เพื่อนำข้อมูลมากำหนดวัตถุประสงค์และนโยบายทางการศึกษา

5.3 บทบาทในฐานะผู้บริหารการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

5.3.1 บทบาทในการจรรโลงวิชาชีพ ผู้บริหารการศึกษา ในระดับปฏิบัติควรมีบทบาทในการพัฒนาครูและสร้างจรรยาบรรณในวิชาชีพ การเป็นตัวอย่างอันดีและการผลักดันให้มีใบประกอบวิชาชีพ

5.3.2 บทบาทในการพัฒนาวิชาชีพ ผู้บริหารการศึกษา ควรมีบทบาทเกี่ยวกับการพัฒนาครูให้ทันต่อเทคโนโลยีสมัยใหม่และ เป็นผู้ นำทางด้านวิชาการ การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการให้สวัสดิการครูให้ สูงขึ้น การคัดเลือกคนให้มาเรียนครู สนับสนุนคนที่เรียนครู การสนับสนุนให้

ก้าวหน้าในอาชีพโดยใช้ระบบคุณธรรม การนำผลการแสวงหาความรู้มาส่งเสริมให้มีตำแหน่งสูงขึ้น และการทดสอบความรู้และประสิทธิภาพทุกระยะ

5.3.3 บทบาทในการวางหลักเกณฑ์การฝึกอบรมผู้เรียน

6. ความคาดหวังของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเงื่อนไขและปัจจัยที่เอื้อในการที่จะทำให้ผู้บริหารการศึกษาสามารถแสดงบทบาทตามที่คาดหวังได้ ได้แก่ ความเป็นธรรมในการคัดเลือก มีการปรับปรุงบุคลิกภาพของผู้บริหาร การกำหนดรายได้ให้เพียงพอ การกำหนดวุฒิให้จบปริญญาโททางการบริหารการศึกษา การจัดให้มีการอบรมหรือไปดูงาน มีแผนการเตรียมผู้บริหารการศึกษาที่เด่นชัด การปรับเปลี่ยนหลักสูตรการเตรียมผู้บริหารการศึกษา มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้บริหารการศึกษา นโยบายของรัฐบาลกระจายอำนาจ การปรับเปลี่ยนระบบการบริหารใหม่และคุณสมบัติของผู้สร้างผู้บริหารการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร

จากการวิเคราะห์เอกสารที่มีบุคคลต่าง ๆ ได้ให้ความเห็นไว้พบว่า ผู้บริหารการศึกษาในสังคมอุตสาหกรรมใหม่ ควรมีบทบาทในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ คือ

1. บทบาทในการเป็นผู้นำ ผู้บริหารการศึกษา ควรมีบทบาทในการแสวงหาโอกาส และ บทบาทในการเผชิญโอกาสในเชิงรุก นอกจากนี้ ควรมีบทบาทในการพัฒนาสมาชิกให้มีคุณธรรม และค่านิยมในทางที่ถูก

2. บทบาทในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาควรมีบทบาทใน 5 ด้าน คือ

2.1 บทบาทในการบริหารหลักสูตร ผู้บริหารการศึกษาควรบริหารหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น และปรับหลักสูตรให้มีหลายรูปแบบและหลายวิธีการ

2.2 บทบาทในการบริหารบุคคล ผู้บริหารการศึกษาควรสนับสนุนการทำงานของครูด้านการเรียนการสอน ให้ครูได้ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ สนับสนุนให้ครูไปศึกษาต่อ เข้ารับการอบรม พาไปทัศนศึกษา จัดตั้งกองทุนและสวัสดิการที่ดีให้ และรู้จักสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรรักงานการสอน

2.3 บทบาทในการบริหารการเงิน ผู้บริหารการศึกษาควรมีบทบาทในการบริหารการเงิน โดยควรมีแผนในการใช้เงินงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ และรู้จักแสวงหาแหล่งทรัพยากรเพื่อนำมาสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา

2.4 บทบาทในการบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้บริหารการศึกษาควรกระทำทั้งในรูปของการรับความช่วยเหลือจากชุมชน และการให้

2.5 บทบาทในการวางแผนและควบคุมงานให้มีคุณภาพ ผู้บริหารการศึกษาควรวางแผนการจัดการศึกษา ประสานงานการวางแผนและการดำเนินกิจกรรมการศึกษาที่มีประโยชน์ มีการติดตาม ดูแล กำกับ และเสริมแรงผู้ร่วมงานอย่างสม่ำเสมอ พร้อมกับประเมินผลงานว่า งานที่ทำนั้นบรรลุจุดหมายหรือไม่

3. บทบาทในการบริหารการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาควรมีบทบาทในเรื่องนี้ 2 ด้าน คือ 1) บทบาทในการจรรโลงวิชาชีพที่ดี 2) บทบาทในการพัฒนาวิชาชีพ

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจ ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. เกี่ยวกับสังคมไทยในอนาคต ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสารได้ข้อมูลตรงกันว่า สังคมไทยในอนาคตจะเป็นลักษณะของสังคมอุตสาหกรรมการเกษตร เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพื้นฐานทางการเกษตร และเป็นจุดเด่นของประเทศ การจะเปลี่ยนเป็นอุตสาหกรรม

ก็ไม่ควรจะทิ้งการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังเช่น เสน่ห์ จามริก (2533) กล่าวว่า การที่จะพัฒนาอุตสาหกรรม น่าจะนึกถึงพื้นฐานของการพัฒนา อุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางการเกษตร ในขณะเดียวกัน การพัฒนา ทางการเกษตร ถ้าไม่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมก็ไปไม่ได้ ตัวอย่างเช่น เครื่องยนต์กลไก การใช้ปุ๋ยเป็นเรื่องเกี่ยวกับอุตสาหกรรมทั้งสิ้น แต่ในขณะ เดียวกันก็ไม่ใช่อุตสาหกรรมที่ทิ้งการเกษตรอยู่เบื้องหลัง และพิสิณธุ์ ภัคเกษม (2534) ได้กล่าวถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไว้ว่า สภาพ เศรษฐกิจและสังคมไทยในช่วง 5 ปีข้างหน้า (2535 - 2539) จะมีการ เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก โดยเฉพาะสภาพชีวิตและสังคมไทยในชนบทจะมีการ เปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต การอพยพเคลื่อนย้ายถิ่นฐานของประชากรวัยทำงาน จะมีมากขึ้น จากภาคเกษตรเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม จากภาคเกษตรดั้งเดิมสู่ ภาคเกษตรก้าวหน้า จากชนบทเข้าสู่เมือง ซึ่งในเรื่องนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การที่ สังคมไทยในทศวรรษหน้าจะเป็นสังคมอุตสาหกรรมการเกษตร น่าจะเป็นสิ่งที่ดี เนื่องจากปัจจุบันประเทศหลายประเทศขาดแคลนพื้นที่ทางการเกษตร และมีความต้องการผลผลิตทางการเกษตรมาก ประเทศไทยซึ่งมีพื้นที่ในการทำ การเกษตรมากมาย ก็น่าจะได้นำผลผลิตทางการเกษตรมาทำประโยชน์โดยการ แปรรูปทางด้านอุตสาหกรรม เพื่อนำไปเป็นสินค้าส่งออก ค้าขายกับทั่วโลกใน ปริมาณที่เพิ่มขึ้นให้ได้ อย่างไรก็ตาม การที่จะพัฒนาประเทศไปในด้านใด เป็น เรื่องที่ต้องทำความเข้าใจให้ตรงกันดังที่ เสนาะ อุนากุล (2533) ได้กล่าว ไว้ว่า การที่ประเทศไทยจะเป็นประเทศอุตสาหกรรม ควรทำความเข้าใจกัน ก่อนว่า ประเทศอุตสาหกรรมที่พูดถึงนั้น หมายถึงสังคมอุตสาหกรรมใหม่แบบ ไทย ๆ เพราะแม้จะเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ก็จะทิ้งการเกษตรไม่ได้นั่นเอง

2. เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารการศึกษาในสังคมอุตสาหกรรม ใหม่ ซึ่งจากผลการวิจัยผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่าควรเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยให้เหตุผลว่าเนื่องจากสังคมอุตสาหกรรมใหม่เป็นสังคมยุคพัฒนาที่สืบเนื่อง มาจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ มาเป็นยุคของสังคมข่าวสาร ผู้บริหารการศึกษา จึงควรรู้จักการเป็นผู้บริโภคข่าวสารที่ชาญฉลาด จะได้เป็น

คนหูกว้างตากว้าง และสามารถนำความรู้มาแทรกเข้าไปในการจัดการศึกษาให้ทันสมัย ทันสังคม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ลิปพนนท์ เกตุทัต (2533) ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์ (2533) มานะ สุดสงวน (2533) และ พจน์ สะเพียรชัย (2533) ซึ่งกล่าวว่า การพัฒนาประเทศย่อมส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ รวมทั้งการบริหารการศึกษาด้วย ดังนั้นบทบาทของผู้บริหารการศึกษา ในสังคมยุคใหม่จึงต้องปรับเปลี่ยนตามไปด้วย ผู้วิจัยเห็นด้วยกับความคิดนี้ เพราะการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคตจะรวดเร็วและสลับซับซ้อน ถ้ามองในภาพรวมจะกล่าวว่าเป็นสังคมอุตสาหกรรม การเกษตร แต่ในรายละเอียดแต่ละพื้นที่จะเปลี่ยนแปลงไปไม่เหมือนกัน รูปแบบของการเกษตรของแต่ละพื้นที่จะมีความต้องการในการพัฒนาที่ไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้น ผู้บริหารการศึกษาในแต่ละพื้นที่ควรมองออกว่าสังคมในอนาคตของผู้เรียนจะต้องออกไปเผชิญในพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่จะเป็นอย่างไร เพราะฉะนั้น ผู้บริหารการศึกษาจะนิ่งเฉยอยู่ไม่ได้ ต้องคิด ต้องพิจารณา ต้องนำมาปรับเปลี่ยน งานของผู้บริหารการศึกษาจะต้องหนักขึ้น และข้อสำคัญคือ ผู้บริหารการศึกษาจะต้องทราบทิศทางของการศึกษาที่จะเปลี่ยนแปลงไป เพื่อนำมาปรับเปลี่ยนบทบาทของตน ให้สามารถจัดการศึกษาให้ทันความเปลี่ยนแปลง

3. เกี่ยวกับบทบาทการเป็นผู้นำ คือการแสดงบทบาทในการแสวงหาโอกาสและการเผชิญโอกาส ซึ่งเป็นบทบาทในเชิงรุกนั้น ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นว่า การแสวงหาโอกาสนั้น การศึกษาสามารถนำมาใช้ได้ แต่ให้นำมาใช้อย่างมีคุณธรรม โดยมีแนวคิดในการนำมาใช้ 3 ข้อ คือ 1) อย่าอยู่หนึ่งกับที่ 2) ที่ไหนมีดีควรไปศึกษา และ 3) ไม่ควรรอให้มีใครมาเสนอ ส่วนการเผชิญโอกาสนั้น ผู้บริหารการศึกษาต้องพร้อมที่จะเผชิญสถานการณ์ที่จะเปลี่ยนไปในทุกรูปแบบ ความเป็นผู้นำในประเด็นนี้จึงหมายถึง สามารถที่จะนำผู้ร่วมงาน หรือชั้นนำสังคมว่อะไรก็กอะไรผิด ต้องรู้จักพิจารณาในเรื่องของเวลา มองอนาคตว่าเมื่อไรควรหรือไม่ควร ซึ่งผลของการวิจัยนี้สอดคล้องกับความเห็นของลิปพนนท์ เกตุทัต (2532) ที่กล่าวว่า ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้น่าจะมีโอกาสสูงในการผลิตทางอุตสาหกรรมการเกษตรที่จะค้าขายได้กับทั่วโลก แต่เวียดนาม ลาว และ

เขมร มีเศรษฐกิจล่าหลังตกต่ำมาก เพราะฉะนั้นประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเหล่านี้ควรจะต้องเผชิญโอกาสอันเหมาะสมนี้ จากคำกล่าวนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การเป็นผู้นำโดยการแสดงบทบาทในการแสวงหาโอกาส หรือการเผชิญโอกาสโดยแสดงบทบาทในเชิงรุกนี้ เป็นเรื่องที่ผู้บริหารการศึกษาควรกระทำ ในขณะที่เดียวกัน ผู้บริหารก็ต้องแสดงบทบาทเชิงรับในกรณีที่สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลอยู่นอกเหนืออำนาจของหน่วยงานของตนเอง การที่จะแสดงบทบาทเช่นนี้ได้ ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการทำนายอนาคต พร้อมทั้งหาวิธีการที่ดีที่สุดในการนำองค์การไปสู่วัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

4. เกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาตนเอง ผลการวิจัยพบว่า ไม่ว่าจะถามบทบาทของผู้บริหารการศึกษาในเรื่องใด ผู้ให้สัมภาษณ์มักจะตอบว่า ผู้บริหารการศึกษาต้องพัฒนาตนเองก่อนจึงจะไปพัฒนาผู้อื่นได้ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ สมิต อาชวณิชกุล (2532) ที่กล่าวว่า การพัฒนาตนเองเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งที่คนเราจะขาดเสียมิได้ การพัฒนาตนเองคือ การสอนใจตนเองในการสร้างอุปนิสัยที่ดี เข้าทดแทนอุปนิสัยที่ไม่ดี อันจะเป็นประโยชน์ให้แก่ตนเองในการอยู่ภายในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นที่ยิ่งของผู้อื่นต่อไป ซึ่งในเรื่องนี้ผู้วิจัยเห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะถ้าผู้บริหารการศึกษาขาดการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นในทุก ๆ ด้านแล้ว จะไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ ยกตัวอย่างเช่น การจะพัฒนาให้ผู้บังคับบัญชามีระเบียบวินัย ผู้บริหารการศึกษาต้องแสดงให้เห็นถึงความมีระเบียบวินัยของตนเอง ก่อน หรือจะพัฒนาครูให้มีความรักในอาชีพครู ผู้บริหารการศึกษาก็ต้องแสดงให้เห็นว่าตนมีความรักในอาชีพเสียก่อน ผู้ใต้บังคับบัญชาก็จะทำตามไปด้วยสรุปก็คือ ผู้บริหารการศึกษาควรมีบทบาทเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้ใต้บังคับบัญชา มีความกระตือรือร้นในการทำงาน รักในอาชีพ ก็จะเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีกำลังใจในการทำงานมากขึ้น นอกจากนี้ พระราชธรรมนิเทศ (2533) ได้กล่าวว่า พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงหลักการในการพัฒนาตนเพื่อให้เป็นคนตั้งตนไว้ในทางที่ชอบ โดยหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ 1) มีการศึกษาศดับรับฟังมาก 2) มีความรอบรู้เฉลียวฉลาดสามารถในศิลปะอัน

เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตอย่างใดอย่างหนึ่ง 3) เป็นคนที่มีวินัยที่ศึกษา
สำเนียงแล้ว คือ เป็นผู้ที่มีวินัยในตนเอง และ 4) การเกี่ยวข้องกับคบหา
กับคนอื่น ก็จะต้องพูดวาจาที่เป็นสุภาพ คือ คำพูดจริง เสริมสร้างสามัคคี และ
คำที่มีประโยชน์จากหลักมงคลสูตร แสดงว่าพระพุทธเจ้าทรงเน้นคนที่แวดล้อม
และสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยสนับสนุน โดยตัวคนแต่ละคนจะเป็นฐานหลักที่จะ
ต้องเป็นฐานรองรับความดีเหล่านี้

5. เกี่ยวกับบทบาทในการพัฒนาคน ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์
และศึกษาเอกสาร ได้ข้อมูลตรงกันว่า ในการพัฒนาคนนั้น ผู้บริหารการศึกษา
ควรจะพัฒนาคนให้สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมได้เต็มศักยภาพที่มี ซึ่ง
สอดคล้องกับ บุญถิ่น อัตถากร (2513) พจน์ สะเพียรชัย (2533)
ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์ (253) บรรจง ชูสกุลชาติ (2533) และหลักการ
จัดการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานยก
รัฐมนตรี (2533) ซึ่งพอสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาก็คือ
การพัฒนาพลเมืองของประเทศใน 2 ด้าน คือ ด้านคุณสมบัติของมนุษย์ที่มีปัญหา
มีคุณธรรม และมีความสามารถพื้นฐาน หรือศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองและสังคม
ต่อไป ซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การพัฒนาคนใน 2 ส่วนนี้ เป็นสิ่งที่
จำเป็นมาก ในส่วนที่ 1 คือ ส่วนของการปรับตัวเองของคนในการที่จะอยู่รอด
ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วให้ได้นั้น น่าจะทำได้ใน 3 ประการ
คือ ประการที่ 1 คน ๆ นั้นจะต้องปฏิบัติตามสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงก่อน
อย่างมีสติพิจารณาให้รู้เท่าทันกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปให้ได้ และเมื่อ
สามารถรู้เท่าทันสังคมแล้ว ประการที่ 2 ก็คือ สามารถที่จะป้องกันปัญหาที่
จะเกิดขึ้นมาได้เพราะการใช้สติพิจารณาไตร่ตรองได้อย่างรอบคอบนั่นเอง
ประการที่ 3 ถ้าคนอยู่อย่างมีสติ รู้จักปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพสังคมได้แล้ว
เมื่อเข้าสู่สภาพสังคมตามความคิดไตร่ตรองของตนเองแล้ว คนจะสามารถนำ
สังคมได้อย่างมีหลักเกณฑ์ และสามารถเผชิญปัญหาได้ หลักการนี้นับเป็นเรื่อง
ที่น่าจะได้นำมาพิจารณาเพื่อใช้พัฒนาคนในสังคมอุตสาหกรรมใหม่อย่างยิ่ง
ในส่วนที่ 2 เกี่ยวกับการใช้ความสามารถให้เต็มตามศักยภาพที่มีนั้น ก็เป็น
อีกประการหนึ่งที่ผู้บริหารศึกษาน่าจะนำมาพิจารณาในการพัฒนาคน เพราะ

ในเรื่องของการพัฒนาคนในส่วนนั้น ผู้บริหารการศึกษาควรปลูกฝังให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงการทำงานให้เต็มความสามารถที่มีอยู่ ไม่ว่าจะงานนั้นจะเป็นงานใด ตำแหน่งใดหรือหน้าที่ใด ทุกงานมีความสำคัญทั้งหมด ถ้าทำงานได้เต็มตามศักยภาพที่มีอยู่แล้วจะทำให้เป็นคนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่ง สุด แสงวิเชียร (2533) ได้กล่าวไว้ว่า คนไทยเราไม่เป็นคนขยัน มักจะทำอะไรพอด้านไปเท่านั้น ถ้าเปรียบเทียบกับบางประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น เขาขยันกว่าเรา นอกจากนั้นก็ทำอะไรจริงจังยิ่งกว่าของเรา ของเรายืดความสบายมากกว่า เพราะฉะนั้นถ้าอยากให้ประเทศชาติเจริญมากขึ้น ควรยึดหลัก 2 ประการ คือ หนึ่งทำงานด้วยความขยัน และสองทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่ควรยึดอยู่ตลอดชีวิต

6. เกี่ยวกับบทบาทในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นห่วงเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างมาก ผู้วิจัยเองเห็นด้วยกับความคิดนี้ เพราะในปัจจุบัน เพียงแต่ประเทศเริ่มก้าวเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรมบ้างเท่านั้น เรายังสูญเสียสิ่งแวดล้อมของประเทศไปอย่างมากมาย เช่น ขาดการรักษาสมดุลย์ทางธรรมชาติ ทำให้สภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ผู้บริหารการศึกษาจึงควรมีบทบาทในการปลูกฝังให้เยาวชนช่วยกันดูแลสิ่งแวดล้อมมิให้เสื่อมโทรมลงไปกว่าที่เป็นอยู่ นอกจากนี้ในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น ถ้าไม่อนุรักษ์ไว้ นับวันก็จะหมดไปเพราะเมื่อไม่มีผู้ใดรับการถ่ายทอดไว้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นก็จะสูญไปโดยเปล่าประโยชน์ ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารการศึกษาจึงควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาให้ได้ ซึ่งความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับมาตรการในแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรม ระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่กล่าวว่า ให้โรงเรียนจัดและร่วมกิจกรรมกับชุมชนและหน่วยงานพัฒนาอื่น ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม เช่น สภาพแวดล้อม การทำมาหากิน สุขภาพอนามัย นันทนาการ รวมทั้งการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น

7. เกี่ยวกับบทบาทในการนำทางด้านค่านิยม ผลจากการวิจัย โดยการสัมภาษณ์และศึกษาจากเอกสาร ได้ข้อมูลตรงกันในเรื่องของผู้บริหาร การศึกษาคควรเป็นผู้นำทางด้านค่านิยม ซึ่งสอดคล้องกับ บรรจง ชูสกุลชาติ (2533) และ พจน์ สะเพียรชัย (2533) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาใน สังคมอุตสาหกรรมใหม่ ควรเน้นค่านิยมในด้าน ความขยันหมั่นเพียร ความ ซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา การยอมรับผู้อื่น มีความละเอียด รอบคอบ ลดความเห็นแก่ตัวลง มุ่งการทำงานเพื่อส่วนรวม ใช้สติปัญญา แก้ไขปัญหามากกว่าขัดแย้งโดยใช้ความรุนแรงก้าวร้าวและใช้กำลัง ในเรื่องนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้บริหารการศึกษาคควรเห็นความสำคัญของเรื่องเหล่านี้ และปฏิบัติให้มีอยู่ในตัวเองเสียก่อน และมีความตั้งใจจริงที่นำเรื่องเหล่านี้ แทรกเข้าไปในการจัดการศึกษาให้ได้ เพราะเด็กวันนี้จะเป็นผู้ใหญ่ต่อไปในอนาคต ถ้าเด็กวันนี้ได้รับการปลูกฝังที่ดีก็จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในวันข้างหน้า เด็กจะดีหรือไม่ดีมาจากการศึกษา เพราะฉะนั้นการศึกษาจะต้องสอดแทรกค่านิยมที่ดีนี้เข้าไป ในสถานศึกษาและต้องกวัดขันอย่างจริงจัง ซึ่ง กมล เดชะตุงคะ (2533) ได้กล่าวไว้ว่า ประเทศไทยเป็นประเทศเก่าประเทศหนึ่งในซีกโลกนี้ ทำไมเราเจริญช้ากว่าคนอื่น เช่น ไต้หวัน ญี่ปุ่น เกาหลี สาเหตุที่ประเทศ เหล่านี้เจริญเพราะเขารู้ว่าประเทศชาติต้องพึ่งเด็กที่เรามองข้ามไป และ เขาคิดว่าเด็กจะไปเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า เป็นความเจริญของประเทศชาติ เพราะฉะนั้น ไต้หวัน ญี่ปุ่น เกาหลี จะฝึกให้เด็ก ๆ มีความอดทน สถาน ศึกษาจะสร้างค่านิยมและกวัดขันระเบียบวินัย สั่งสอนให้รู้ว่าประเทศจะ เจริญได้ต้องมีระเบียบวินัยและมีความอดทน จึงทำให้บ้านเมืองเขาเจริญเติบโต อย่างรวดเร็ว เพราะฉะนั้น การศึกษาของไทยจึงควรปลูกฝังค่านิยมนี้ให้ได้ เพื่อที่จะสร้างเด็กของเราให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีให้ได้ในอนาคต เพื่อความเจริญ ก้าวหน้าของบ้านเมือง

8. เกี่ยวกับบทบาทในการให้ความคิดเห็นที่ถูกต้องแก่ชุมชนเกี่ยว กับการอยู่รอดในสังคม ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มี ความเห็นเกี่ยวกับสังคมในอนาคตว่า สังคมในชนบทจะมีเพียงคนแก่และเด็ก เท่านั้นที่เหลืออยู่ ซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะชนบทยากไร้ ไม่มีทาง

ท่ามาหากิน การศึกษาควรให้ความคิดเห็นที่ถูกต้องเพื่อความอยู่รอดในสังคมให้ได้ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ เสม พริ่งพวงแก้ว (2533) ที่กล่าวว่า ควรรับให้ประชาชนทั้ง 56 ล้าน ได้รู้ว่าในสภาพสังคมเช่นนี้เขาจะต้องแก้ไขอย่างไรต่อไป การที่ทิ้งถิ่นเข้ามาอย่างนี้จะมอันตรายนะ และถ้ากรุงเทพเป็นอัมพาตเสียเนื่องจากสิ่งแวดลอมเป็นพิษแล้ว ประเทศไทยจะเป็นอย่างไรต่อไป ในเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เมื่อการอพยพเข้ามาสู่เมืองหรือการอพยพทิ้งถิ่นเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะเขาประสบปัญหาความยากแค้นจริง ๆ ผู้บริหารการศึกษาในชนบทน่าจะเป็นผู้ให้ความคิดเป็นแนวทางให้ได้ว่า การที่จะทำให้ชนบทของตนเองเจริญได้นั้นอยู่ที่การพึ่งตนเองอย่างค่อยเป็นค่อยไป ทั้งนี้ควรเน้นที่จุดเล็ก ๆ ก่อนโดยให้ชุมชนพยายามค้นหาปัญหาของตนและช่วยกันแก้ปัญหาให้ตนเองให้ได้ และเมื่อไม่สามารถยับยั้งการอพยพได้จริง ก็ควรสอนให้แรงงานที่จะอพยพเหล่านั้นมีคุณธรรม ทราบและซาบซึ้งถึงความกตัญญูที่ควรจะมีต่อบุพการี โดยที่ไม่ลืมทั้งคนแก่และเด็กไว้ โดยขาดการเหลียวแลเอาใจใส่ ควรส่งเงินให้ใช้และออมของตนเองไว้บ้าง เพื่อที่จะได้กลับมาทำงานในที่ของตนเพื่อให้เกิดผลดีขึ้นมา เป็นต้น

9. เกี่ยวกับบทบาทในการสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากรในสถานศึกษา ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์และศึกษาจากเอกสารพบว่า มีข้อมูลตรงกันในเรื่องของการสร้างเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากรในสถานศึกษา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ บุญสม มาร์ติน (2533) ที่กล่าวว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ได้มีพระราชดำริพระราชทานให้แก่ 5 สถาบัน เมื่อสถาบันนำปริญญาเกิตติมศักดิ์ไปถวาย ตำนานกตัญญูว่า "ทุกวันนี้เราได้ให้การศึกษาแก่คนเก่งมามากแล้วจึงมาช่วยสร้างคนเก่งให้เป็นคนดีขึ้นมาบ้าง" บุญสม มาร์ติน ยังกล่าวอีกว่า ครูผู้ถ่ายทอดวิชาให้แก่ศิษย์ไม่ว่าจะเป็นวิชาอะไรก็สอนไปเถิด แต่ควรถ่ายทอดคุณธรรมเป็นประจำให้แก่ลูกศิษย์ด้วย และควรติดตามประเมินดูว่าผลเป็นอย่างไร พยายามที่จะกล่อมเกลาลูกศิษย์ทุกคนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมอันดีงามตลอดเวลา นอกจากนั้น อาทิตย์ กำลั้งเอก (2533) ก็มีความเห็นว่าสังคมในขณะนี้ ต้องเสริมสร้างจริยธรรมกันให้มาก เพราะเรา

ไม่ค่อยจริงจังต่อกัน พูดอย่างทำอีกอย่าง ควรมีจริยธรรมกันบ้าง ซึ่งต้องสร้างกันตั้งแต่เด็ก เพราะจริยธรรมจะเป็นตัวสร้างคุณธรรมต่อไป และผู้ใหญ่ต้องทำตัวอย่างให้เห็น ถ้าคนในชาติมีจริยธรรมดีแล้ว อนาคตของชาติจะสามารถพัฒนาไปได้รวดเร็ว เพราะฉะนั้นต้องช่วยกัน ซึ่งในเรื่องนี้ ผู้วิจัยเห็นตัวอย่างมากกับความคิดดังกล่าว แต่ในขณะที่เดียวกันมีความคิดขัดแย้งบางประการ กล่าวคือ คนมักจะยกให้ระบบการศึกษาเป็นผู้นำในเรื่องการทำความให้เป็นคนดีในเรื่องจริยธรรม คุณธรรม อันที่จริงควรช่วยกัน ส่วนมากแล้วโรงเรียนจะไม่ทิ้งในเรื่องเหล่านี้ รวมทั้งยังขอความร่วมมือจากสถาบันทางศาสนาเข้ามาช่วยด้วยตลอดเวลา แต่ที่น่าเสียดายมากคือ สถาบันครอบครัวเองเริ่มละเลย คือขาดความเอาใจใส่เพราะไม่มีเวลาให้แก่ลูก ยิ่งกว่านั้นกลับกระทำการอันเป็นตัวอย่างในทางที่ไม่ดีเสียเอง เด็กจึงเกิดความขัดแย้งตลอดเวลา เนื่องจากการสอนในโรงเรียนและการปฏิบัติจากทางบ้านขัดกัน เพราะฉะนั้นสถาบันครอบครัวควรคำนึงอย่างยิ่งในเรื่องนี้ด้วย

10. เกี่ยวกับบทบาทในการเป็นผู้นำทางความคิดทางการศึกษา จากผลของการวิจัย ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวถึงบทบาทในเรื่องนี้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยว่า ผู้บริหารการศึกษาในสังคมอุตสาหกรรมใหม่ ควรเป็นผู้นำทางด้านความคิดทางการศึกษา คือเป็นผู้นำในแง่ของผู้มีสุนทรีย์ในจิตใจ คือรู้ถึงความงาม ศิลปะ ดนตรี อะไรควรหรือไม่ควร ความดีงามทั้งหลายเป็นอย่างไร เพราะว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่ค่อนข้างเชื่อผู้นำ เพราะฉะนั้นถ้าผู้นำเป็นผู้นำทางความคิดทางการศึกษา คือรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดคล่องแคล่ว คิดอย่างมีเหตุมีผล มีสุนทรีย์ในศิลปะ ดนตรี กีฬา เข้ากับคนได้ดี มีความคิดอ่านที่ดี มีปัญญา เหล่านี้ คือความดีความงามความเหมาะสมทั้งหลายที่ผู้บริหารการศึกษาควรมีอยู่ คือผู้บริหารยุคใหม่ไม่ควรที่จะล้ำสมัย เพราะจะทำให้ไม่ทันโลกทันคน ซึ่งสอดคล้องกับ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2529) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมความเป็นผู้นำของผู้บริหารการศึกษาในฐานะนักบริหารการศึกษา ไว้ว่าควรเป็นผู้ริเริ่มงานใหม่ เป็นนักปรับปรุง เป็นผู้ให้การยอมรับ เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ เป็นนักพูดที่ดี เป็นผู้ประสานงานที่ดี เข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี เป็นนักเปลี่ยนแปลง และเป็นผู้วางพื้นฐานหรือควบคุมมาตรฐานทาง

พฤติกรรมให้กับผู้อื่น นอกจากนั้นวินัย สมมิตร และคณะ (2528) ยังมีความเห็นว่า ลักษณะของผู้นำนั้น นอกจากควรมีบุคลิกภาพทางกายที่ดีแล้ว ควรมีบุคลิกภาพทางความซื่อสัตย์ กระตือรือร้น ความคิดริเริ่ม และมีสติปัญญาด้วย เพราะบุคคลที่มีบุคลิกภาพเช่นนี้สูง มักจะเป็นผู้นำที่ดีกว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพอย่างนี้ต่ำ

11. สำหรับบทบาทในการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการและเปลี่ยนแปลงของสังคม ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์และศึกษาเอกสาร พบว่า บทบาทในการจัดหลักสูตรของผู้บริหารการศึกษานั้น ควรศึกษาความต้องการของสถานประกอบการในชุมชน เพื่อนำมาใช้ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ แต่ก็มีผู้ให้สัมภาษณ์บางคนไม่เห็นด้วยว่า ควรจะกระทำเช่นนี้ทั้งหมด โดยให้เหตุผลว่า ถ้าผู้บริหารในชนบทได้จัดหลักสูตรตามความต้องการของสถานประกอบการในชนบทแล้ว หากเมื่อใดความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองอิมตัวแล้วผลจะเป็นอย่างไร เพราะฉะนั้น ควรที่จะจัดหลักสูตรเพื่อสร้างความรู้ให้แก่ผู้จบการศึกษา โดยให้มีทักษะและความรู้ความสามารถพื้นฐานในการประกอบอาชีพที่เหมาะสม และให้ผู้จบการศึกษาสามารถปรับตัวเองให้อยู่ในสังคมให้ได้ โดยควรเน้นความเป็นมนุษย์ให้ชัดเจนในเรื่องนี้สอดคล้องกับนโยบายการปรับปรุงหลักสูตร ปี 2534 ที่ บรรจง ชูสกุลชาติ (2534) ได้กล่าวไว้ว่า การกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรนั้นต้องการให้คนที่เข้ามาในหลักสูตรรู้จักตัวเองและพึ่งตัวเองได้ นอกจากนั้นให้รู้จักคนอื่นในสังคม รู้จักสิ่งแวดล้อมรอบด้านของตน และเรื่องที่เป็นเป้าหมายของหลักสูตรอีกประการหนึ่งก็คือ จะใช้หลักสูตรเป็นเครื่องมือในการฝึกอบรม โดยต้องการให้คนเป็นมนุษย์ คือให้คนรู้จักคิดเป็น คิดดี คิดงาม และคิดจริง คือ เป็นคนดี คนจริง นั้นเอง นอกจากนั้น นโยบายของแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา การวัฒนธรรม ระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ของ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ก็ได้กล่าวไว้ชัดเจนว่า จะเร่งพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของแต่ละโรงเรียนให้ทัดเทียมกัน โดยให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น โดยให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามหลักสูตร มีนิสัยรักการอ่าน คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้

ซึ่งเรื่องนี้ผู้วิจัยเองก็มีความคิดเห็นเช่นเดียวกันว่า ในการนำหลักสูตรมาใช้นั้น ควรเน้นทางด้านความรู้ ความสามารถ และทักษะพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน โดยให้ผู้รู้จักใช้ปัญหาในการคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาได้ เมื่อสร้างสิ่งนี้ได้แล้ว ผู้เรียนจะสามารถนำไปปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่ได้แน่นอน

12. เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารการศึกษาในการบริหารงานบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ต้องการให้ผู้บริหารการศึกษาระทำใน 2 ด้าน คือ 1) การธำรงรักษาบุคลากร และ 2) การพัฒนาบุคลากร ซึ่งในเรื่องนี้ ชรรมรักษ์ การพิศิษฐ์ (2533) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษา ในด้านบริหารงานผู้สอนนั้น ควรมีการส่งเสริมและเพิ่มพูนคุณภาพครู-อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้สูงขึ้น ประกอบกับหาวิธีสร้างสรรค์แรงจูงใจ ต่างๆ เพื่อดึงบุคลากรไว้ให้ได้ ส่วน วิลาศ สิงหวิชัย (2531) กล่าวว่า การพัฒนาข้าราชการทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ คุณธรรมและ จริยธรรมนั้นเป็นวิธีการอย่างหนึ่ง ที่จะส่งเสริมเพิ่มพูนสมรรถภาพในการปฏิบัติงาน ของข้าราชการ นอกจากนี้ วิจิตร ศรีสีอาน (2531) กล่าวว่า ระบบบริหารบุคคลที่ดีจะต้องใช้ "ระบบคุณธรรม" ซึ่งยึดหลักความสามารถ ความเสมอภาค และความมั่นคง เป็นหลักในการจัดระบบการบริหารงานบุคคล ส่วน เมธี ปิลันธนานนท์ (2529) ได้กล่าวถึง การสร้างแรงจูงใจ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ที่จะช่วยธำรงรักษาบุคลากรไว้ว่า การได้รับการยกย่องนับถือในความสามารถ และปัญหาของบุคลากรเป็นความจำเป็นเบื้องต้น ซึ่งผู้บริหารจักต้องสร้างเสริม ให้บุคลากร มีความมั่นใจในการทำงานด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น จากการใช้ ข่าวสาร การติดต่อและพบปะได้อย่างสะดวก และการทำงานร่วมกันระหว่าง ผู้บริหารกับบุคลากรอื่นจะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดี และเกิดความเชื่อมั่น ดังกล่าวได้ ซึ่งเรื่องนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่จะสามารถธำรงรักษา บุคลากรไว้ให้ได้นั้น แท้จริงแล้วในบางครั้ง เรื่องเงินหรือสวัสดิการจะมีความสำคัญเป็นอันดับรองลงมา แต่สิ่งสำคัญยิ่งประการหนึ่งที่จะสามารถรักษา บุคลากรไว้ได้นั้นคือ ผู้บริหารจะต้องยอมรับในความสามารถของผู้ร่วมงาน ยอมรับให้บุคคลเหล่านี้ทำงานได้เต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ มิใช่สกัดกั้นความรู้ ความสามารถของเขา แต่ควรส่งเสริมให้บุคคลเป็นที่ยอมรับในหน่วยงาน โดยที่

ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความสามารถและคุณธรรม ในการวิเคราะห์ความสามารถของบุคคล และในเวลาเดียวกันสิ่งที่บุคคลในหน่วยงานควรมีควรได้ ก็ไม่ควรจะละเลยหรือเพิกเฉย ควรให้บุคคลเหล่านั้นได้รับทั้งเกียรติยศ เกียรติศักดิ์ และความภาคภูมิใจใจอาชีพอย่างแท้จริง ในด้านสวัสดิการก็ควรให้ได้รับสวัสดิการที่ไม่น้อยหน้าข้าราชการอื่น หรือบุคคลในอาชีพอื่น นอกจากนี้ในการพัฒนาบุคลากร ควรมีแผนการใช้บุคลากรหลังการพัฒนาที่ชัดเจน และให้โอกาสบุคคลแสดงความสามารถให้เป็นที่ยอมรับนับถือของผู้ที่เกี่ยวข้อง

13. เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารการศึกษาในการบริหารการเงินหรือทรัพยากร จากผลการวิจัย มีผู้ให้ความเห็นว่าผู้บริหารควรมีบทบาทในการทบทวนนโยบายของรัฐในเรื่องของงบประมาณ ลดกฎ ระเบียบต่าง ๆ เพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ยังให้ความสนใจในเรื่องของการแสวงหาทรัพยากรให้เพียงพอแก่ความต้องการ โดยยึดการรักษาความเป็นธรรมในสังคมไว้ด้วย ซึ่งผลการวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2532) ที่กล่าวไว้ว่า แนวทางการจัดการศึกษาที่ได้กล่าวไว้จะบรรลุสัมฤทธิ์เจตนารมณ์ของจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษา ได้นั้น เงื่อนไขของบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จะต้องเอื้ออำนวยด้วย โดยเฉพาะเงื่อนไขในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงกฎหมาย ระเบียบบริหารราชการ และวิธีการจัดสรรงบประมาณ และนอกจากนั้นการจัดการศึกษาควรจัดอย่างกว้างขวางและเป็นธรรมในการจัดการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา เพื่อให้แต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกันในด้านเพศ วัย และฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมได้มีโอกาสและสามารถรับบริการการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการและความสามารถ ณ ที่ที่อยู่ของตนได้ตลอดเวลา ซึ่งผู้วิจัยเห็นด้วยกับข้อความดังกล่าว เพราะปัจจุบัน กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ระเบียบบริหารราชการ และวิธีการจัดสรรงบประมาณให้แก่การศึกษาบางเรื่องมีขั้นตอนมาก ทำให้เกิดความไม่คล่องตัวในการบริหารงาน ขาดการให้อำนาจในการตัดสินใจแก่ผู้บริหารการศึกษา เพราะฉะนั้น ในบางเรื่องผู้บริหารการศึกษา จึงต้องเลี่ยงไปขอเงินอุดหนุนจากชุมชนหรือผู้ปกครอง ทำให้

เกิดการขาดความเป็นธรรมในสังคมในเรื่องของการรับเด็กเข้าเรียนหรือ การให้อภิสิทธิ์แก่ผู้ที่อุดหนุนโรงเรียนรายใหญ่ ๆ เพราะฉะนั้นในเรื่องของงบประมาณนี้ ผู้บริหารในระดับนโยบายควรลงทุนทางการศึกษาให้สูงกว่านี้ เพราะการศึกษาเป็นสิ่งที่รัฐพึงลงทุน มิใช่ปล่อยให้ผู้บริหารต้องมาชวนชวนหาเงินด้วยตนเอง จนกระทั่งไม่มีเวลาดูแลความเรียบร้อยและการปฏิบัติงานภายในโรงเรียน ทำให้การบริหารโรงเรียนไม่เป็นไปตามระบบที่ดี

14. เกี่ยวกับบทบาทในฐานะผู้บริหารการศึกษาของผู้บริหาร ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า ผู้บริหารการศึกษาควรมีบทบาทในการจรรโลงวิชาชีพครู การพัฒนาวิชาชีพและการวางหลักเกณฑ์ การฝึกอบรมเด็ก ซึ่งในเรื่องของการจรรโลงวิชาชีพครูนั้น สิ่งที่ต้องกระทำคือ การสร้างจรรยาบรรณวิชาชีพ การเป็นตัวอย่างอันดี และควรมีส่วนผลักดันให้มีใบประกอบวิชาชีพ ส่วนบทบาทในการพัฒนาวิชาชีพที่น่าสนใจ คือการสนับสนุนให้ครูก้าวหน้าในอาชีพโดยใช้ระบบคุณธรรม นำผลการแสวงหาความรู้มา ส่งเสริมให้มีตำแหน่งสูงขึ้น พัฒนาครูให้ทันต่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้สวัสดิการครูสูงขึ้น รวมถึงการคัดเลือกคนเพื่อเข้ามาเรียนครู และให้การสนับสนุน ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ นโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ของกรมสามัญศึกษาที่ว่า เร่งพัฒนาคุณภาพครู - อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาในด้านเทคนิค การสอน การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา การจัดทำสื่อแบบเรียน การคิด วิเคราะห์ การวัดผลและการประเมินผล การนิเทศ การบริหารหลักสูตร และการจัดหาบุคลากรในสาขาวิชาที่ขาดแคลน เสริมสร้างให้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม จิตสำนึกในวิชาชีพ มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาของสังคม รวมทั้งมีขวัญและกำลังใจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ สำเร้ง นิลประดิษฐ์ (2533) ยังได้กล่าวไว้อีกว่า บทบาทของผู้บริหาร การศึกษาในฐานะที่การบริหารการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูง (Profession) จะต้องปฏิบัติและส่งเสริมจรรยาบรรณวิชาชีพ คอยควบคุมดูแลให้สมาชิกวิชาชีพ ได้ปฏิบัติหน้าที่วิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และ นพดล จรัสศรี (2532) ได้กล่าวถึงระบบคุณธรรมไว้ว่า ระบบคุณธรรมหรือที่เรียกเป็นอย่าง

อื่น ๆ ว่า ระบบคุณวุฒิ/ระบบความสามารถ/ระบบคุณความดี ยึดหลัก 4 ประการ คือ 1) ความเสมอภาค ทุกคนมีโอกาสทัดเทียมกัน 2) ความสามารถ 3) ความมั่นคง ไม่ถูกกลั่นแกล้ง 4) ความเป็นกลาง

ซึ่งในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้วิจัยเห็นด้วยทั้งหมด แต่ใคร่ขอเน้นถึงคำว่า จรรยาบรรณของความเป็นครูว่า แท้ที่จริงครูควรมีความรู้สึกที่เป็นเกียรติภูมิ ซึ่งจะต้องจรรยาบรรณรักษาไว้ และในความรู้สึกดังกล่าว ครูจะต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ คือ ความกระตือรือร้น ความคิดก้าวหน้าและสร้างสรรค์ การพัฒนาตนเอง มีระเบียบวินัย รู้จักขอบข่ายของงาน มีจริยธรรม มีความรับผิดชอบสูง และเป็นผู้ที่ก้าวหน้าเทคโนโลยี และสังคมที่ก้าวหน้า เมื่อครูมีคุณสมบัติดังกล่าวในตัวแล้ว ครูจะเป็นผู้มีบุคลิกภาพของความเป็นครูโดยอัตโนมัติ ซึ่งจะทำให้บุคคลอื่นเคารพครู ในเรื่องของคุณสมบัติที่กล่าวมาแล้ว ผู้บริหารต้องเป็นตัวอย่างอันดีและแสดงให้ครูตระหนัก เพราะคุณสมบัติเหล่านี้เป็นองค์ประกอบของการจรรยาบรรณวิชาชีพและการพัฒนาวิชาชีพ และเมื่อครูมีคุณสมบัติครบถ้วน ผู้บริหารควรพิจารณาส่งเสริมให้ครูมีตำแหน่งที่สูงขึ้น โดยใช้ระบบคุณธรรมเพื่อสร้างผู้ร่วมงานให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงานมากขึ้น ส่วนในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการผลักดันให้มีใบประกอบวิชาชีพนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ค่อยเห็นความสำคัญในเรื่องนี้มากนัก แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แท้จริงแล้วการผลักดันให้มีใบประกอบวิชาชีพควรจะเป็นเรื่องสำคัญในการจรรยาบรรณวิชาชีพมากกว่าการที่จะให้ความสำคัญในการพัฒนาคน เพราะในสภาพปัจจุบันพบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับครูมากกว่าไม่มีจรรยาบรรณเพราะขาดความสำนึกในความเป็นครู เนื่องจากครูบางส่วนไม่ได้จบวิชาชีพครูมาก่อน ซึ่งผิดหลักการเพราะขาดความรู้ทางด้านวิชาชีพ จึงควรให้ผู้ที่ไม่ได้เรียนครูมาเรียนวิชาครูเพิ่มเติม และควรให้ผู้ที่จะเข้าสู่อาชีพทุกคนสอบให้มีใบประกอบวิชาชีพก่อน เพื่อเป็นแนวทางที่ทำให้ได้ครูที่มีใจรักในวิชาชีพจริง ๆ และจะทำให้วงการครูเป็นที่ยอมรับมากกว่าปัจจุบัน

15. เกี่ยวกับเงื่อนไขและปัจจัยเอื้อให้ผู้บริหารการศึกษาสามารถแสดงบทบาทได้ตามความคาดหวัง ผลการวิจัยพบว่า เงื่อนไขสำคัญที่จะให้ผู้บริหารการศึกษาสามารถแสดงบทบาทตามที่กล่าวมาทั้งหมด ได้แก่ การมี

ความเป็นธรรมในการคัดเลือก มีการปรับปรุงบุคลิกภาพของผู้บริหาร การกำหนด
 รายได้ให้เพียงพอ การกำหนดคุณวุฒิให้จบปริญญาโททางการบริหารการศึกษา
 จัดให้ไปอบรมหรือดูงาน มีแผนการเตรียมผู้บริหารที่เด่นชัด และปรับเปลี่ยน
 หลักสูตรการเตรียมผู้บริหาร ส่วนปัจจัยที่เอื้อ ได้แก่ นโยบายของรัฐ
 การกระจายอำนาจ การปรับเปลี่ยนระบบบริหารใหม่และคุณสมบัติของผู้สร้าง
 ผู้บริหารการศึกษา ในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ผู้วิจัยเห็นด้วยกับผลของการวิจัย
 เพราะถ้าการคัดเลือกผู้บริหารการศึกษาเข้ามาสู่ตำแหน่งโดยใช้ระบบคุณธรรม
 จะทำให้ได้คนดีคนเก่งมาบริหารสถานศึกษา โดยที่ผู้บริหารการศึกษาระดับ
 นโยบายควรมีนโยบายในเรื่องการคัดเลือกคนลงสู่ตำแหน่งให้ชัดเจน นอกจากนี้
 นั้น ในเรื่องของรายได้ของผู้บริหารการศึกษาซึ่งขึ้นอยู่กับตำแหน่งและตำแหน่ง
 ขึ้นอยู่กับปริมาณของห้องเรียน น่าจะมีการหยิบยกขึ้นมาพิจารณา เพราะทำ
 ให้ผู้บริหารโรงเรียนเล็กที่มีห้องเรียนน้อย แต่ผู้บริหารมีความสามารถสูงต้อง
 หาท่างอยู่โรงเรียนใหญ่เพื่อให้ได้ตำแหน่งสูงขึ้น ทำให้โรงเรียนเล็กเป็นแค่
 เพียงทางผ่านของผู้บริหาร ขาดการบริหารที่ดี เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้ ควร
 ได้สนับสนุนผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ให้ได้รับตำแหน่งที่สูงขึ้นได้ถ้าประเมิน
 ว่ามีความสามารถในการบริหารงานได้ดี ข้อคิดอีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจก็คือ
 ควรจะมีแผนการเตรียมผู้บริหารที่เด่นชัด ไม่ใช่จัดอบรมเพื่อเตรียมตัวเป็นผู้บริหาร
 ไว้ก่อน เมื่อมีตำแหน่งว่างคนดีมีฝีมือควรได้รับการคัดเลือก แต่กลับไปได้คน
 ขาดฝีมือเพราะมีอิทธิพลหนุน นอกจากนั้น การจัดหลักสูตรในการอบรมผู้บริหาร
 ควรปรับให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงโดยควรจัดหลักสูตรการอบรมเป็นเรื่อง ๆ
 ไป ผู้บริหารคนใดสนใจเรื่องใดก็เข้าไปศึกษาเองตามความต้องการ ส่วนใน
 เรื่องของการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นนั้น ควรมีนโยบายของรัฐเป็นตัวเอื้อ
 ด้วย ดังที่ มานะ สุดสงวน (2533) กล่าวว่า รัฐบาลควรมอบหมาย
 การจัดการศึกษาให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินงานอย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นการรวม
 อำนาจสู่ศูนย์กลางดังที่เป็นอยู่ จะดูได้จากกรมสามัญศึกษามีกองการมัธยมศึกษา
 ดูแลโรงเรียนและครูทั่วประเทศเกือบ 100,000 คน สำนักงานคณะกรรมการ
 การประถมศึกษาแห่งชาติ เดิมมีข้าราชการส่วนกลาง 200 คน ปัจจุบัน
 เพิ่มเป็น 700 คน กรมอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน ดังนั้นถ้ารัฐต้องการให้การศึกษา
 ทุกระดับเจริญอย่างแท้จริง จำเป็นต้องมอบอำนาจให้ท้องถิ่นเป็นผู้จัดการและ

บริหารการศึกษาด้วยตนเอง นั่นคือ ผู้บริหารการศึกษาที่มีอยู่ในท้องถิ่นจะมีบทบาทและสถานภาพในการบริหารการศึกษาอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2533) ที่ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทในการบริหารการศึกษานั้น ควรเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีบทบาทในการบริหารด้วย เพราะการที่ส่วนกลางรับผิดชอบดูแลตัดสินใจให้บริการมาตลอด รวมไปถึงการจัดสรรเงินและอุปกรณ์ต่าง ๆ ด้วยพร้อมกันไปการรวมอำนาจไว้กับส่วนกลางเช่นนี้ ทำให้การดำเนินการปรับปรุงการศึกษาเป็นไปได้ไม่เต็มที่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่ได้อภิปรายข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะในส่วนของการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1.1 กรมเจ้าสังกัดควรนำผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารการศึกษาที่จำเป็นสำหรับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นข้อมูลประกอบการชี้แจงบทบาทของผู้บริหารการศึกษา ในโอกาสที่มีการประชุมอบรม หรือสัมมนา ผู้บริหารการศึกษา

1.2 หน่วยงานที่ทำหน้าที่พัฒนาผู้บริหารการศึกษา เช่น สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษาหรือมหาวิทยาลัยที่ให้บริการทางวิชาการในด้านนี้ ควรนำผลการวิจัยไปพิจารณาบทวนคุณลักษณะของผู้บริหารที่ยังไม่ปรากฏหรือยังไม่มีภาระเน้นมากเท่าที่ควร เช่น การรู้จักแสวงหาโอกาส การเผชิญโอกาส ซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการวิเคราะห์และคาดคะเนสภาพแวดล้อมในอนาคตหรือคุณธรรม จริยธรรมซึ่งจะเป็นปัญหาสำคัญของสังคมอุตสาหกรรม และผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่าง หรือสร้างอุดมการณ์ให้เกิดในตัวผู้ร่วมงาน ในการพัฒนา ก็ควรจะครอบคลุมการสร้างคุณลักษณะดังกล่าวด้วย

1.3 ผู้บริหารการศึกษาในระดับปฏิบัติอาจนำผลการวิจัยไปปรับใช้หรือประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับบทบาทที่ควรจะเป็นของตน ในกรณีที่สังคมที่อยู่รอบสถานศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพของสังคมอุตสาหกรรมใหม่

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในสังคมอุตสาหกรรมใหม่ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในวงการบริหารการศึกษา และกลุ่มวิชาชีพต่าง ๆ

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาคูสมบัติ คุณลักษณะและความสามารถของผู้บริหารการศึกษาในสังคมอุตสาหกรรมใหม่